

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจ่ายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2244 2065

เรื่อง บพบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการส่งเสริม
สนับสนุนสหกรณ์
เรียบเรียง นางสุภัทร คำมุงคุณ วิทยากรเชี่ยวชาญ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ มิถุนายน พ.ศ. 2563

ประเทศไทยได้มีการดำเนินงานเกี่ยวกับสหกรณ์มาว่าหนึ่งร้อยปี โดยได้เริ่มต้นศึกษาวิธีการสหกรณ์เมื่อปี 2457 ต่อมาจึงได้กำหนดส่วนราชการสหกรณ์ขึ้น เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการทดลองจัดตั้งสหกรณ์ ต่อมาภายหลังจึงได้จัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้นเป็นแห่งแรกที่จังหวัดพิษณุโลก คือ “สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้” โดยสหกรณ์ได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยแก้ไขปัญหาด้านหนี้สินและทำให้มีเงินทุนเป็นของตนเองเพื่อการประกอบอาชีพ โดยอาศัยหลักการความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การดำเนินงานของสหกรณ์ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก จากนั้นจึงได้มีการขยายกิจการสหกรณ์ไปยังจังหวัดอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของสหกรณ์ในขณะนั้น ยังมีข้อจำกัดในด้านเงินทุนและด้านกฎหมาย เนื่องจากการดำเนินงานของสหกรณ์ในระยะแรกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสมาคมเพิ่มเติม พ.ศ. 2459 ภายหลังจึงได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าว และประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 เพื่อให้เป็นกฎหมายสำหรับการกำกับดูแลและคุ้มครองสหกรณ์โดยเฉพาะ ตลอดจนรัฐได้ให้การสนับสนุนงบประมาณและจัดหาแหล่งทุนอื่นเพื่อนำมาสนับสนุนสหกรณ์ ส่งผลให้สหกรณ์ในประเทศไทยขยายกิจการอย่างกว้างขวาง

โดยที่ผ่านมารัฐได้มีการนำระบบสหกรณ์มาใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาหลายยุคสมัย รวมถึงได้มีการกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนสหกรณ์ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 69 ได้ปรากฏถ้อยคำ “สหกรณ์” ไว้อย่างชัดเจน โดยกำหนดให้ “รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการประกอบเกษตรกรรมเพื่อเพิ่มพูนผลิตผลทั้งในทางปริมาณและคุณภาพ และพึงสนับสนุนการสหกรณ์เพื่อผลเช่นว่านั้นด้วย” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในหลายฉบับต่อมา ได้กำหนดบทบัญญัติที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับสหกรณ์ไว้อย่างต่อเนื่อง เช่น การมีเสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ การส่งเสริม สนับสนุน และการคุ้มครองระบบสหกรณ์

สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนสหกรณ์ไว้ในหมวดต่าง ๆ ประกอบด้วย หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ และหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ โดยมีสาระสำคัญในแต่ละมาตรา ดังนี้

หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา 42 สาระสำคัญกำหนดให้บุคคลมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นสมาคม สหกรณ์ สหภาพ องค์กร ชุมชน หรือหมู่คณะอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ ยกเว้นอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อการป้องกันหรือจัดการกีดกันหรือการผูกขาด

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 75 วรรคสาม สาระสำคัญกำหนดให้รัฐพึงส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครอง และสร้างเสถียรภาพให้แก่ระบบสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ และกิจการวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางของประชาชนและชุมชน

หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 กำหนดให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ทั้งนี้ ได้กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ไว้ในส่วนหนึ่งของการปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ โดยสร้างกลไกเพื่อส่งเสริมสหกรณ์และผู้ประกอบการแต่ละขนาดให้มีความสามารถในการแข่งขันอย่างเหมาะสม และส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจเพื่อสังคมและวิสาหกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างกลไกเพิ่มโอกาสในการทำงานและการประกอบอาชีพของประชาชน

โดยสรุปแล้วรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้เสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ ด้วยมีความมุ่งหมายเพื่อรับรองหลักประกันเสรีภาพของบุคคลในการรวมตัวกัน รวมถึงกำหนดหลักการในการดูแลระบบสหกรณ์ ตลอดจนการดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านเศรษฐกิจส่วนหนึ่งได้ให้ความสำคัญกับประเด็นการส่งเสริมสหกรณ์ด้วย โดยให้ดำเนินการสร้างกลไกเพื่อส่งเสริมสหกรณ์ให้สามารถแข่งขันได้อย่างเหมาะสม เพื่อจัดอุปสรรคและพัฒนาความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (ม.ป.ป.). **ประวัติการสหกรณ์ในประเทศไทย**. สืบค้น 26 มีนาคม 2563 จาก <https://www.cpd.go.th/cpdth2560/index.php/component/k2/item/183>
- ภูมิ จันทชุม. (2559). **สหกรณ์ในรัฐธรรมนูญไทย**. สืบค้น 26 มีนาคม 2563 จาก <http://www.cai.ku.ac.th/download/สหกรณ์ในรัฐธรรมนูญไทย.pdf>
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” (23 มีนาคม 2492). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 66 ตอนที่ 17, น. 1-80.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย” (6 เมษายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 1-90.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). **ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. สืบค้น 31 มีนาคม 2563 จาก https://www.parliament.go.th/ewtcommittee/ewt/draftconstitution2/download/article/article_20191021103453.pdf
- เอื้ออารีย์ จิตต์ตรง. (2553). **ความเป็นอิสระของสหกรณ์ภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 84 (9)**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, นิติศาสตร์, สาขาวิชานิติศาสตร์.